

Vodoprávní podmínky provozu MVE v Jihomoravském kraji

Při povolování podmínek provozů vodních elektráren a dalších podobných zařízení, a to jak nových, tak i stávajících, jimž příslušná povolení již vypršela, dochází ke střetům dvou veřejných zájmů, kterými jsou získávání elektrické energie z obnovitelného zdroje a ochrana přírody, zde konkrétně ochrana ekosystémů vodních toků. Stanovit převažující veřejný zájem bývá často velice obtížné. Proto by mělo být snahou zohlednit všechny funkce vodního toku, tj. hydrologické, krajinné, ekologicko-biologické i společensko-hospodářské, a minimalizovat vliv těchto provozů na vodní ekosystémy. Pro podporu rozvoje obnovitelných zdrojů se zřetelem na státní program ochrany přírody, byl zpracován metodický pokyn ministerstva životního prostředí.

Tento metodický pokyn zohledňuje všechny funkce vodního toku a minimalizuje negativní vlivy provozů vodních elektráren a podobných zařízení. Předmětem metodického pokynu jsou podmínky provozu vodních elektráren a dalších podobných zařízení využívajících vodní energii. Cílem metodického pokynu je vymezení postupu vodoprávních úřadů a orgánů ochrany přírody při povolování jak nových tak i stávajících provozů, jimž platnost příslušných povolení skončila, stanovení hodnot minimálních zůstatkových průtoků v úsecích vodních toků ovlivněných odběry a dalších podmínek provozu a způsobu kontroly jejich dodržování. Pro stávající provoz je cílem postupné dosažení stejné ekologické úrovně vlivu provozů na vodní ekosystémy, jaká je žádána u nově povolovaných.

Postup při povolování provozu a podmínky provozu povoluje vodoprávní úřad ve správním řízení. Pro své rozhodnutí je povinen získat závazné stanovisko dotčeného orgánu, jehož obsah je pro výrokovou část povolení závazný. Po obdržení závazného stanoviska, souhlasu nebo výjimky orgánu ochrany přírody nebo výjimky vlády, zohlední vodoprávní úřad ve svém rozhodnutí podmínky určené orgánem ochrany přírody a dále posoudí (pokud již tyto podmínky neobsahuje stanovisko orgánu ochrany přírody) vliv na migrační prostupnost vodního toku podle § 15 zákona č. 254/2001 Sb., změny v čistotě vody, pokud se v úseku toku dotčeném odběrem vody vyskytuje zdroj znečištění a odběrem bude sníženo ředění znečištění, a dopad na stávající využití území především z hledisek vodárenství, rybářství, rekreace a dalších odběrů na toku a rozhodne o povolení či nepovolení provozu a stanoví jeho podmínky.

Pro odborné posouzení podnikatelského záměru k realizaci MVE je společně se zohledněním ročních průtokových poměrů (roční M – denní závislost průtoků) podstatné také stanovení minimálního zůstatkového průtoku. Jedná se vždy o průtok bezprostředně pod místem odběru a uvádí se v následujících jednotkách: m³.s⁻¹ nebo l.s⁻¹

Nepodkročitelné minimum je znázorněno následující tabulkou:

Průtok Q355d	Minimální zůstatkový průtok
< 0,05 m ³ .s ⁻¹	Q330d
0,05 – 0,5 m ³ .s ⁻¹	(Q330d + Q355d) . 0,5
0,51 – 5,0 m ³ .s ⁻¹	Q355d
> 5,0 m ³ .s ⁻¹	(Q355d + Q364d) . 0,5

Tato hodnota je platná pro všechny typy odběrů a nelze ji dodržet v případě, kdy je průtok v toku nižší než toto nepodkročitelné minimum. Po tuto dobu musí být odběr vody bezpodmínečně zastaven. Pro zohlednění všech zájmů lze tento průtok ještě dále zvýšit, a to především na základě požadavku orgánu ochrany přírody. Zejména lze průtok zvýšit pokud nezaručuje takové množství vody v korytě, aby jím mohly migrovat ryby a přežívat v úseku dotčeném odběrem přirozeně se vyskytující druhy vodních organismů. Další navýšení minimálního zůstatkového průtoku může být stanoveno jako opatření proti nadměrnému zazemňování koryta. Minimální zůstatkový průtok musí být dodržen v celé délce úseku toku dotčeném odběrem vody. Pokud tato podmínka není splněna (průtok v úseku dotčeném odběrem vody je snížen například vsakováním), musí být minimální zůstatkový průtok navýšen tak, aby splňoval výše uvedenou podmínku.

K zajištění přesného měření zůstatkových průtoků v korytě je nutné umístit volně vizuálně kontrolovatelné (prostým pohledem) vodočetné zařízení jako základní nivelační bod (vodočetná lať, cejch) nebo limnigraf.

Na vstupu do náhonu k MVE i bezprostředně před turbínou MVE, musí být zabráněno vnikání ryb z koryta toku, a to následujícím způsobem:

- Hrubé česle na vtoku do náhonu
- Jemné česle s vnitřní světlostí maximálně 2 cm bezprostředně před nátokem na turbínu.
- V místě jemných česlí musí být umožněna rybám poproudová migrace vhodným způsobem, např. jalovým přepadem z náhonu před turbínou (se šterbinou u dna minimálně 15 cm) nebo hladkým potrubím o vnitřní světlosti minimálně 20 cm ústícím do toku pod MVE.
- Elektronický odpuzovač ryb může být použit po předložení referencí o jeho funkčnosti praxi

Dodržování stanovených limitů je potřebné důsledně kontrolovat orgány státní správy (vodoprávní úřad, orgán ochrany přírody, ČIŽP), ve spolupráci s dalšími zainteresovanými organizacemi. Jako podklad pro kontrolu slouží vodočetné zařízení, ze kterého je možné odečíst na základě výšky vodní hladiny zůstatkový průtok pod vzdouvacím objektem (podle konzumační křivky). Vodočetným zařízením se rozumí volně přístupný pevný cejch nebo vodočetná lať nebo limnigraf, ke kterému nemá přístup provozovatel. Tato kontrola je možná dvojím způsobem, a to jednak kontrolou dokumentace a jednak namátkovými terénními kontrolami. Nedodržení povinností a podmínek provozu je sankcionováno, a to nejprve pokutou a pak při opakovaném hrubém úmyslném porušení předpisů provozu (především nedodržováním asanačního průtoku v toku) zrušením povolení k nakládání s vodami a ukončením činnosti odběru.